

04.11.2019

Asia/7

§ 732

V 27.11.2019, Valtuutettu Alviina Alametsän aloite perheiden palvelujen kehittämisestä

HEL 2019-005581 T 00 00 03

Päätös

Kaupunginhallitus esitti kaupunginvaltuustolle seuraavaa:

Kaupunginvaltuusto katsoo aloitteen loppuun käsitellyksi.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Alviina Alametsän aloite_

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Päätös on ehdotuksen mukainen.

Esittelijän perustelut

Valtuutettu Alviina Alametsä ja 18 muuta valtuutettua esittävät aloitteessaan perheiden palvelujen kehittämistä mm. siten, että tukipalvelujen kuten kotipalvelun ja äitiysfysioterapian saatavuutta, maksuttomuutta ja viestintää laajennetaan sekä selvitetään maksuttoman pariterapian tarjoamista vanhemmille ja mielenterveyden tukipalvelujen saavutettavuuden lisäämistä.

Kaupunginhallitus toteaa, että aloitteessa mainittuja palveluja selkeytetään parhaillaan. Kaupunkistrategian 2017-2021 linjauksiin kuuluu perustason palvelujen parantaminen. Perheitä, lapsia ja yksinhuoltajia tukevalla matalan kynnyksen palveluilla pystytään tukemaan perheitä sekä tarjoamaan neuvontaa ja ohjausta varhaisessa vaiheessa.

Perhekeskuksessa palvelut löytyvät kootusti. Vuosittain sosiaali- ja terveystoimialan käyttösuunnitelmassa ohjataan ja on jatkossakin mahdol-

lista ohjata resursseja aloitteessa ja sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunnossa esille nostettuihin perheiden tukipalveluihin.

Lapsiperheiden palveluista viestitään neuvoloissa ja muissa perhekeskuspalveluissa, kaupungin internet-sivuilla sekä sosiaalisen median kanavilla. Perheentuki-sivustolle on koottu kattavasti tietoa lapsiperheille suunnatuista palveluista. Lisäksi tarjolla on matalan kynnyksen sähköisiä palveluja, kuten Tarvitsen apua -nappi yhteydenottokanavana sekä neuvolan chat- ja chatbotpalvelu.

Asiasta on saatu sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto. Vastaus on lautakunnan lausunnon mukainen.

Hallintosäännön 30 luvun 11 §:n 2 momentin mukaan kaupunginhallitus esittää kaupunginvaltuuston käsiteltäväksi aloitteen, jonka on allekirjoittanut vähintään 15 valtuutettua.

Esittelijä

kansliapäällikkö
Sami Sarvilinna

Lisätiedot

Marja-Liisa Rautanen, kaupunginsihteeri, puhelin: 310 36184
marja-liisa.rautanen(a)hel.fi

Liitteet

1 Valtuutettu Alviina Alametsän aloite_

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätöshistoria

Sosiaali- ja terveyslautakunta 10.09.2019 § 217

HEL 2019-005581 T 00 00 03

Lausunto

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi kaupunginhallitukselle seuraavan lausunnon valtuutettu Alviina Alametsän ja 18 muun valtuutetun valtuustoaloitteesta koskien perheiden palvelujen kehittämistä:

"Sosiaali- ja terveyslautakunta kannattaa helsinkiläisten perheitä, lapsia ja yksinhuoltajia tukevien palvelujen saatavuuden parantamista. Perheet tarvitsevat matalan kynnyksen palveluja sekä maksuttomia palve-

luja. Matalan kynnyksen palveluilla pystytään tukemaan perheitä, tarjoamaan neuvontaa ja ohjausta varhaisessa vaiheessa.

Perhekeskustoimintamallissa perheiden palvelut on koottu samaan kokonaisuuteen ja asiakkaan ympärille kootaan hänen tarpeidensa mukainen palvelukokonaisuus. Neuvolatiimi tarjoaa moniammatillista varhaista tukea lapselle ja perheelle, ja ohjaa perheen tarvittaessa lapsiperheiden kotipalveluun, sosiaaliohjaukseen tai muihin lapsiperheiden palveluihin.

Kotipalvelu

Lapsiperheiden kotipalvelu on tilapäistä perheen arjen tukemiseen tarkoitettua palvelua, jota voi saada alentuneen toimintakyvyn, perhetilanteen, rasittuneisuuden, synnytyksen, vamman tai muun syyn perusteella. Lapsiperheiden kotipalvelu on tavoitteellista, suunnitelmallista ja määräaikaista yhdessä perheen ja yhteistyötahojen kanssa tehtävää vanhemmuuden sekä arjessa selviytymisen tukemista. Keskeisenä tavoitteena on perheen omien voimavarojen vahvistaminen. Asiakas saa palvelua ottamalla yhteyttä lapsiperheiden kotipalveluun, jossa arvioidaan kotipalvelun tarve ja tehdään kotipalvelun myöntämispäätös. Lapsiperheillä on välttämättömään kotipalveluun sosiaalihuoltolain 19 §:n mukaan subjektiivinen oikeus. Lapsiperheiden kotipalveluun pääsee matalalla kynnyksellä, eikä palveluun ole jonoa.

Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksut perustuvat voimassa olevaan asiakasmaksulakiin. Monista muista kaupungeista ja kunnista poiketen Helsingissä lapsiperheiden kotipalvelu on maksutonta myös eräille muille asiakasryhmille kuin lastensuojelun asiakasperheille. Helsingissä lapsiperheiden kotipalvelu on maksutonta palvelutarpeen arvioinnin (kolme kuukautta) aikana, perhesosiaalityön asiakkaille, vammaispalvelun sosiaalityön asiakkaille ja lastensuojelun asiakasperheille.

Lapsiperheiden kotipalvelulla on yhteneväinen tuloperusteinen maksutaulukko varhaiskasvatuksen kanssa. Asiakasmaksutaulukko on rakennettu niin, että pienituloisille perheille ei muodostu asiakasmaksua. Asiakkaat maksavat toteutuneen palvelun mukaan 0–10,90 euroa tunnilta. Sosiaali- ja terveystoimen omassa toiminnassa on vuoden 2019 aikana ollut 54 prosenttia kaikista lapsiperheiden kotipalvelun asiakkaista. Omassa toiminnassa palvelu on ollut 90 prosentille asiakasperheistä maksutonta. Enimmäismaksun 10,90 euroa/tunti on maksanut 7 prosenttia kotipalvelun asiakasperheistä.

Hieman alle puolet (46 %) kotipalvelun asiakkaista on saanut palvelua palvelusetelituottajalta. Palvelusetelijärjestelmästä ei tällä hetkellä saada tilastoa asiakaskohtaisista maksuista tai kuinka moni perhe on saa-

nut palvelusetelin maksuttomana. Asiakas maksaa sosiaali- ja terveystoimen myöntämän palvelusetelin lisäksi omavastuusuuden palveluntuottajalle 0–10,90 euroa tunnilta.

Sosiaali- ja terveystoimi on valmistelemassa asiakkaalle maksutonta palveluseteliä, joka tuodaan lautakunnan päätettäväksi lokakuussa. Lapsiperheiden kotipalvelun uusi palveluseteli on uusi palvelutuote lastensuojelun piiriin kuuluvien ja erityistä tukea tarvitseville asiakkaille. Asiakkaalta ei peritä omavastuuta palvelusetelin yhteydessä, ja näin ollen palveluseteli on sosiaali- ja terveyslautakunnan 2.5.2017 § 122 päätöksen mukainen. Uudella palvelusetelin käyttöönotolla tavoitellaan lapsiperheiden kotipalveluiden asiakkaiden yhdenvertaisuutta, asiakkaan valinnanvapauden lisäämistä ja palvelun saatavuuden parantamista. Malli antaa asiakkaille mahdollisuuden valita ja vaihtaa esimerkiksi nykyinen ostopalvelulla tuotettu palvelu palvelusetelillä hankittavaksi. Palvelusetelillä myönnetty kotipalvelu järjestetään samojen myöntämiskriteereiden mukaisesti kuin Helsingin kaupungin omana palveluna tuotettu palvelu.

Lapsiperheiden kotipalvelun asiakasmaksut ovat harvoin muodostuneet esteeksi perheelle palvelun vastaanottamiseksi. Sosiaali- ja terveystoimi selvittää mahdollisuuden yksilöhuollon päätöksenteon delegointioikeuksien muuttamisesta siten, että lapsiperheiden kotipalvelun johtavilla ohjaajilla olisi jatkossa oikeus tehdä harkinnanvaraisesti päätös kotipalvelun maksuttomuudesta, jos asiakasmaksu on esteenä kotipalvelun vastaanottamiselle.

Lapsiperheiden kotipalvelua järjestetään myös lastensuojelun avohuollon tukitoimena. Lastensuojelulain 36 §:n mukaan kunnan on järjestettävä lapsen terveyden ja kehityksen kannalta välttämättömät sosiaalipalvelut sen tarpeen mukaisesti, mitä lapsen asioista vastaava sosiaalityöntekijä on kirjannut lapsen asiakassuunnitelmaan.

Neuvolan psykologipalvelut

Neuvolan psykologipalvelut vastaavat osaltaan sekä mielenterveyslain (1116/1990) edellyttämästä mielenterveystyöstä odottavien ja vauvikäisten lasten vanhempien osalta että terveydenhuoltolain (1326/2010) 15 §:n edellyttämien kunnan lakisääteisten neuvolapalveluiden tuottamisesta. Lasten tulisi päästä palveluun kolmen kuukauden sisällä.

Neuvolan psykologipalvelun psykologit osallistuvat vanhemmuuden ja perheen hyvinvoinnin tukemiseen sekä lapsen ja perheen erityisen tuen tarpeen varhaiseen tunnistamiseen silloin, kun neuvolan ja päivähoidon tuki ei ole riittävää. Tarvittaessa tehdään lapsen psykologinen tutkimus. Tutkimuksiin ohjautuvilla lapsilla on neuvolan seulonnassa tai varhaiskasvatuksessa todettu kehityksellisiä ongelmia, muun muassa

kehitysviivettä tai kehityksellistä erityisvaikeutta, autismikirjon oireita, keskittymisvaikeutta tai sopeutumisongelmia.

Helsingissä on noin 40 000 neuvolaikäistä lasta, ja kehityksellisten häiriöiden esiintyvyydet huomioiden neuvolan psykologipalveluja saattaisi tarvita jopa 12 prosenttia lastenneuvolaikäisistä. Vuonna 2018 kolmelle prosentille lastenneuvolaikäisistä voitiin tarjota neuvolan psykologipalveluja. Noin 6 500 naista synnyttää Helsingissä vuosittain, ja arvioiden mukaan jopa 10 prosenttia voisi tarvita neuvolan psykologipalveluja. Vuonna 2018 äitiysneuvolan asiakkaista 5,5 prosentille voitiin tarjota neuvolan psykologipalveluja. Odotusaika psykologipalveluihin on alueesta riippuen lastenneuvolassa neljästä kahdeksaan kuukautta ja äitiysneuvolassa pari kuukautta. Helsingin neuvolan psykologipalveluissa on 14 psykologin vakanssia, ja psykologipalveluja pyritään vahvistamaan asteittain talousarvion sallimissa puitteissa. Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että talousarviossa otetaan huomioon toimialan esittämä neuvolapsykologien saavutettavuudessa oleva vaje ja tehdään tarvittavat resurssoinnit tarpeen täyttämiseksi ja jonojen lyhentämiseksi.

Pariterapia

Helsingin pariterapiayksikössä on 12 psykoterapeuttia sekä johtava psykoterapeutti. Pariterapia on perheille maksutonta ja sitä tarjotaan perheille tarpeen mukaan 1–15 kertaa. Suuren kysynnän vuoksi palvelua pystytään tarjoamaan vain pikkulapsiperheiden vanhemmille. Pissimillään odotusaika palveluun on tällä hetkellä noin seitsemän kuukautta. Odotusaikoihin vaikuttaa myös juuri ennen vastaanottoaikaa peruutetut tai kokonaan peruuttamattomat vastaanottokäynnit. Vuonna 2018 lähes 10 prosenttia vastaanottoajoista jäi toteutumatta peruutuksen tai käyttämättä jääneen vastaanottoajan vuoksi.

Seurakunnalla ja kolmannen sektorin toimijoilla on myös tarjolla maksutonta pariterapiaa. Yksityiset palveluntuottajat tarjoavat palvelua 100–250 eurolla, jolloin 10 kerran pariterapiajakson kustannukset ovat keskiarvoltaan noin 1 750,00 euroa/pari.

Perheneuvoloissa ja neuvolan psykologipalveluissa on 58 psykologin vakanssia. Psykologien lisäksi toimialalla on psykoterapeutteja, joita on muun muassa vauvaperhetyössä, perheterapiassa ja pariterapiassa. Psykososiaalista tukea ja kannattelua tarjotaan asiakkaan hyväksi myös monessa muussa peruspalvelussa eri ammattilaisten vastaanotoilla. Sosiaali- ja terveyslautakunta pitää tärkeänä, että pariterapiaan pääsyä helpotetaan ja jonoja lyhennetään, jotta pariskunnat, joilla on pieniä lapsia, saavat tukea oikea-aikaisesti.

Fysioterapia

Postiosoite

PL 1
00099 HELSINGIN KAUPUNKI
kaupunginkanslia@hel.fi

Käyntiosoite

Pohjoisesplanadi 11-13
Helsinki 17
<http://www.hel.fi/kaupunginkanslia>

Puhelin

+358 9 310 1641

Faksi

+358 9 655 783

Y-tunnus

0201256-6

Tilinro

F10680001200062637

Alv.nro

F102012566

Perhekeskuksissa tarjotaan pienten lasten fysioterapian lisäksi myös äitiysfysioterapiaa, joka on selkeästi kasvavaa toimintaa. Fysioterapia tarjoaa sekä odottaville että synnyttäneille äitiysneuvolan asiakkaille perhevalmennusryhmiä. Ryhmässä käydään läpi ennaltaehkäiseviä ohjeita ja neuvoja raskauden ja synnytyksen aiheuttamaan tuki- ja liikuntaelinkuormitukseen, ohjausta lapsen käsittelyyn motorisen kehityksen tueksi sekä tietoa koko perheen arkiliikkumisen lisäämisen tärkeydestä. Äitiysfysioterapian ryhmät käynnistyivät vuonna 2018 ja ryhmiä on lisätty asiakastarpeiden mukaisesti vuoden 2019 aikana. Äitiysfysioterapian ryhmätoiminta on asiakkaalle maksutonta. Tarvittaessa fysioterapiaa tarjotaan yksilövastaanotolla, johon ohjaututaan pääsääntöisesti neuvolan terveydenhoitajan tai lääkärin aloitteesta.

Viestintä

Lapsiperheiden palveluista viestitään neuvoloissa ja muissa perhekeskuspalveluissa, kaupungin internet-sivuilla sekä eri sosiaalisen median kanavilla. Etenkin Perheentuki-sivustolle on koottu kattavasti tietoa lapsiperheille suunnatuista eri palveluista. Lapsiperheille on tarjolla myös matalan kynnyksen sähköisiä palveluja, kuten Tarvitsen apua -nappi yhteydenottokanavana sekä neuvolan chat- ja chatbotpalvelu. Lisäksi kehitetään perhekeskuksen neuvontaa ja ohjausta.

Terveys- ja hyvinvointivaikutusten arviointi

Helsingin kaupunkistrategian 2017–2021 yhtenä linjauksena on perustason palvelujen parantaminen. Palvelujen saatavuus ja maksuttomuus lisäävät niiden käyttöä ja siten perheiden, lasten ja yksinhuoltajien hyvinvointia. Matalan kynnyksen palveluilla pystytään tukemaan perheitä varhaisessa vaiheessa, jotta perhe ei tarvitse mahdollisia raskaampia korjaavia palveluja. Tämä on sekä taloudellisesti kestävä ja perheille inhimillisesti tarkoituksenmukaista.

Käsittely

10.09.2019 Esittelijän ehdotuksesta poiketen

Asiassa tehtiin seuraavat vastaehdotukset:

Vastaehdotus 1:

Jäsen Sandra Hagman: Lisätään neuvolan psykologipalveluita käsittelevän kohdan viimeisen kappaleen loppuun seuraava virke: "Lautakunta pitää tärkeänä, että talousarviossa otetaan huomioon toimialan esittämä neuvolapsykologien saavutettavuudessa oleva vaje ja tehdään tarvittavat resursoinnit tarpeen täyttämiseksi ja jonojen lyhentämiseksi."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

04.11.2019

Vastaehdotus 2:

Jäsen Sandra Hagman: Lisätään pariterapiaa käsittelevän kohdan viimeisen kappaleen loppuun seuraava virke: "Lautakunta pitää tärkeänä, että pariterapiaan pääsyä helpotetaan ja jonoja lyhennetään, jotta pariskunnat, joilla on pieniä lapsia, saavat tukea oikea-aikaisesti."

Kannattaja: jäsen Laura Nordström

Sosiaali- ja terveyslautakunnan lausunto syntyi seuraavien äänestysten tuloksena:

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 1 (jäsen Sandra Hagman)

Jaa-äännet: 4

Leo Bergman, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Matias Pajula

Ei-äännet: 9

Katju Aro, Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sandra Hagman, Kati Juva, Alekski Niskanen, Laura Nordström, Karita Toijonen, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 0

Poissa: 0

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Sandra Hagmanin vastaehdotuksen äänin 9 - 4.

2 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Vastaehdotus 2 (jäsen Sandra Hagman)

Jaa-äännet: 6

Tapio Bergholm, Cecilia Ehrnrooth, Sami Heistaro, Seija Muurinen, Matias Pajula, Karita Toijonen

Ei-äännet: 6

Katju Aro, Sandra Hagman, Kati Juva, Alekski Niskanen, Laura Nordström, Sanna Vesikansa

Tyhjä: 1

Leo Bergman

Poissa: 0

04.11.2019

Sosiaali- ja terveyslautakunta hyväksyi jäsen Sandra Hagmanin vastaehdotuksen äänin 6 - 6 (tyhjää 1). Puheenjohtajan ääni ratkaisi.

Sosiaali- ja terveyslautakunta antoi asiasta hyväksytyjen vastaehdotusten osalta esittelijän ehdotuksesta poikkeavan lausunnon.

20.08.2019 Ehdotuksen mukaan

Esittelijä

sosiaali- ja terveystoimialan toimialajohtaja
Juha Jolkkonen

Lisätiedot

Terhi Tuominiemi-Lilja, perheiden erityispalvelujen päällikkö, puhelin: 310 55634
terhi.tuominiemi-lilja(a)hel.fi

Monica Lindberg, neuvola- ja perhetyön päällikkö, puhelin: 310 58352
monica.lindberg(a)hel.fi

Käsittelyyn liittyvän virheen osalta:

Soili Korhonen, erityissuunnittelija, puhelin: 310 50517
soili.korhonen(a)hel.fi